

ایمان چیست؟

جستارهایی در فلسفهٔ دین

آنتونی کنی

ترجمهٔ

اعظم پویا

انتشارات هرمس

این کتاب ترجمه‌ای است از:

What is Faith?

Essays in the Philosophy of Religion

Anthony Kenny

Oxford University Press, 1992

انتشارات هرمس

تهران، خیابان ولی عصر، بالاتر از میدان ونک، شماره ۱۳۳۷ - تلفن: ۸۸۷۹۵۶۷۴

مجموعه ادب فکر - فلسفه و کلام ۵۲

ایمان چیست؟

جستارهایی در فلسفه دین

آنتونی کنی

ترجمه: اعظم پویا

طرح جلد: واحد گرافیک هرمس

چاپ اول: ۱۳۸۸

تیراژ: ۲۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲۸۰۰ تومان

چاپ و صحافی: خجسته

همه حقوق محفوظ است.

Kenny, Anthony John Patrick

سرشناسه: کنی، آنتونی جان پاتریک

عنوان و نام پدیدآور: ایمان چیست؟/ نوشته آنتونی کنی؛ ترجمه اعظم پویا.

مشخصات نشر: تهران: هرمس، ۱۳۸۸.

مشخصات ظاهری: نه + ۱۶۳ ص.

شابک: 978 - 964 - 363 - 191 - 8

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: عنوان اصلی: What is faith?: essays in the philosophy of religion.

موضوع: عقل و ایمان.

موضوع: دین - فلسفه.

شناسه افزوده: پویا، اعظم، ۱۳۳۸ - مترجم.

رده‌بندی دیویی: ۲۱۰

رده‌بندی کنگره: BL ۵۱/۹ ۱۳۸۸

شماره کتابشناسی ملی: ۸۱ - ۴۶۳۲۹

فهرست

مقدمه هفت

پیشگفتار ۱

بخش اول: ایمان و تعقل

مقاله اول: فضیلت خردورزی ۵

مقاله دوم: موجه یا مدلل ساختن باورها ۲۷

مقاله سوم: دفاع‌پذیری خدا باوری ۴۷

مقاله چهارم: فضیلت ایمان ۶۳

بخش دوم: برهان، اعتقاد و فهم

مقاله پنجم: آیا الهیات طبیعی میسر است؟ ۸۵

مقاله ششم: برهان نظم و معضل شر ۱۰۱

مقاله هفتم: جان هنری نیومن و توجیه ایمان ۱۱۹

مقاله هشتم: آنسلم و قابلیت تصوّر خدا ۱۴۹

مقدمه

آنتونی جان پاتریک کنی، شانزدهم مارس ۱۹۳۱ در لیورپول به دنیا آمد. وی فیلسوفی انگلیسی است که ابتدا به عنوان کشیش تحت تعالیم کاتولیک رومی قرار گرفت، اما بعدها تعالیم کاتولیک را زیر سؤال برد. کنی در سال ۱۹۶۳ موفق به کسب درجه دکتراى فلسفه از دانشگاه آکسفورد شد. وی رئیس پیشین آکادمی بریتانیا و رئیس کنونی مؤسسه سلطنتی فلسفه در بریتانیا است.

حوزه‌های عمده فعالیت کنی عبارت است از: فلسفه ذهن، فلسفه اسکولاستیک، فلسفه ویتگنشتاین و فلسفه دین. در فلسفه باستان به توماس آکویناس بیش از هر فیلسوف دیگری می‌پردازد و در فلسفه جدید به ویتگنشتاین. با یکی از همفکرانش نهضت تومیسم تحلیلی را بنیان می‌گذارد؛ نهضتی که هدفش ارائه اندیشه قدیس توماس آکویناس به سبک فلسفه جدید است. این نهضت می‌کوشد از راه روشن کردن ابهامات تومیسم سنتی به این هدف دست یابد. کنی در کتاب طرائق پنجگانه می‌کوشد بی‌اعتباری استدلالهای آکویناس را نشان دهد. برخی قرائت کنی از توماس را مورد اعتراض قرار داده‌اند، خصوصاً ایرادش به شرح و توصیف توماس از مفهوم ذات و وجود.

وی متفکری پرکار است، صاحب بیش از سی کتاب و تعداد زیادی مقاله. نخستین کتابش عمل، عاطفه و اراده در سال ۱۹۶۳ به چاپ رسید. از جمله مهمترین کتابهای او می‌توان به کالبدشناسی روح، اراده، آزادی و قدرت، آنچه من به آن معتقدم، خدای فیلسوفان و ایمان چیست؟ اشاره کرد.

کتاب حاضر که انتشارات آکسفورد در سال ۱۹۹۲ منتشر کرده، یکی از مهمترین کتابهای کنی است که در آن عقلانی بودن اعتقاد به خدا را مورد بررسی

قرار می‌دهد؛ مسئله‌ای که از افلاطون تا آکویناس و از آنان تا امروزیانی چون چیزم^۱، ویتگنشتاین و پلاتینگا تحولی بغایت شایسته تأمل داشته است. کنی در بخش اول این کتاب (ایمان و تعقل) به نقد آرای آلون پلاتینگا در مورد گزاره‌های پایه می‌پردازد. او از دو جهت پلاتینگا را مورد انتقاد قرار می‌دهد: نخست به سبب ارائه ندادن معیاری مشخص برای گزاره پایه و دوم از حیث قائل نبودن به عقلانیت عام.

کنی معتقد است که ما نباید به این دلیل که معیار مبنایان کلاسیک به شکست انجامیده به این نتیجه شتاب‌زده برسیم که هیچ معیاری برای تمیز باورهای عقلانی از باورهای غیرعقلانی و درواقع به تعبیر خود او، شعور از حماقت وجود ندارد. فحوای سخن او این است که پلاتینگا درواقع به چنین نتیجه‌ای رسیده و یا دست‌کم لازمه سخن او این است.

کنی به بنیانهای مشترک در ساختار معرفتی انسانها قائل است و در این بخش می‌کوشد تا حدّ ممکن ابرکتیویته را حفظ کند تا باب دیالوگ میان انسانها گشوده بماند. وی می‌کوشد معیار جدیدی برای پایه بودن گزاره‌ها ارائه دهد و گرچه به اعتراف خودش معیار او قدری پیچیده است، به زعم او این معیار مشکلات معیارهای پیشین را ندارد.

از آنجایی که از سویی نظریه پلاتینگا در باب گزاره‌های پایه یکی از نظریات مهم در فلسفه دین است و از دیگر سو نقد کنی به آن نیز واجد اهمیت است، انتظار می‌رفت پلاتینگا در دفاع از نظریه خود نقد کنی را پاسخ گوید، اما تاکنون نقدی از سوی او منتشر نشده است. چند سال پیش که پلاتینگا به ایران آمده بود نظر او در مورد کتاب ایمان چیست؟ و نیز نقد کنی به رأی او را پرسیدم، پاسخی داد که هنوز تحلیلش برایم دشوار است. او گفت نه کتاب را خوانده است و نه آن نقد چندان برایش مهم است. از آنجایی که برخی از آثار پلاتینگا به فارسی ترجمه شده است و آرای او در باب گزاره‌های پایه در اختیار پژوهشگران فارسی‌زبان قرار گرفته، ترجمه کتاب ایمان چیست؟ می‌تواند این فرصت را به دست دهد تا اندیشه هر دو

فیلسوف در کنار هم قرار داده شود و امکان نقد و تحلیل منصفانه و نیز فهم بهتر آنها فراهم گردد.

و اما مراتب سپاس خود را به حضور جناب آقای مصطفی ملکیان تقدیم می‌دارم که با وجود مشغله بسیار ویرایش این کتاب را به عهده گرفتند و صمیمانه و از سر تعهد از ابتدا تا انتهای آن اصلاحات فراوان کردند.

خرداد ۱۳۸۷

اعظم پویا

پیشگفتار

بخش اول این کتاب شامل چهار درسگفتاری است که من در آوریل ۱۹۸۲ به عنوان بیست و دومین سری از درسگفتارهای بَپْتُن^۱ در امریکا ارائه کردم. انتشارات دانشگاه کلمبیا در سال ۱۹۸۳ این درسگفتارها را تحت عنوان ایمان و عقل^۲ منتشر کرد.

انتشارات دانشگاه آکسفورد موافقت کرد تا این درسگفتارها را در کتابی با جلد شومیز منتشر کند و پیشنهاد کرد تا درسگفتارهای جدیدی که خطاب به شنوندگانی متفاوت ارائه شده باشند و به موضوعات مرتبط بپردازند و درونگایه‌هایی مشابه را پیروانند به آنها بیفزایم.

از این رو، بخش دوم این کتاب شامل مقالات زیر است: مقاله پنجم؛ «آیا الهیات طبیعی میسر است؟». این مقاله اقتباسی است از درسگفتاری که در جلسه دسامبر ۱۹۸۹ انجمن فلسفی امریکا^۳ در آتلانتا^۴، جورجیا^۵ ایراد شد و پیش از این منتشر نشده بود. مقاله ششم «برهان نظم و معضل شر» درسگفتاری است که در سال ۱۹۸۷ برای یک سمپوزیوم در رُم ایراد شد و در سال ۱۹۸۸ در مجلد پنجاه و ششم Archivio di Filosofia [= آرشیو فلسفه] تحت عنوان آیا عدالت الهی ممکن است؟^۶ منتشر شد. مقاله هفتم «جان هنری نیومن و توجیه ایمان»، تلخیصی است از درسگفتاری در باب نیومن به عنوان یک فیلسوف دین، که در یکی از سلسله درسگفتارهای جشن صدساله آکسفورد، در

1. Bampton Lectures 2. Faith and Reason

3. American Philosophical Association 4. Atlanta 5. Georgia

6. Theodicea oggi?

سال ۱۹۹۰ ایراد شد و در کتاب نیومن، مردی برای زمان ما منتشر شد. این کتاب ویراسته دیوید براون (SPCK, 1990) است. مقاله هشتم «آنسلم و قابلیت تصوّر خدا» درسگفتاری است که در سال ۱۹۸۹ در یک سمپوزیوم در رم ایراد شد و در سال ۱۹۹۰ در مجموعه Biblioteca dell' Archivio di Filosofia [مجموعه کتابهای آرشیو فلسفه] با عنوان *L'argomento ontologico* [= برهان هستی‌شناختی] منتشر گشت.

من از کلیه کسانی که در ظلّ عنایتشان این درسگفتارها ارائه شد تشکر می‌کنم. همین‌طور سپاس خود را به پیشگاه کسانی تقدیم می‌کنم که در جلسات این دروس حضور داشتند و با نقد و نظرهای خود مرا در اصلاح آنها برای نشر یاری دادند.